

(Oplopende) zorgkosten voor senioren in de Wlz

- EINDRAPPORT -

Auteur

Jerzy Straatmeijer

Amsterdam, 10 september 2019
Publicatienr. 19101

© 2019 RegioPlan, in opdracht van KBO-PCOB, KNVG, NOOM, NVOG en FASv

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van RegioPlan. RegioPlan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	1
2 Wet langdurige zorg (Wlz)	3
3 Huishoudensprofielen	6
4 Eigen bijdrage Wlz	8
4.1 Eigen bijdrage Wlz en gevolgen voor bestedingsruimte	8
4.2 AOW-gerechtigde alleenstaanden met Wlz-zorg	9
4.3 AOW-gerechtigde paren met Wlz-zorg	10
5 Conclusie	13

Inleiding

1

1 Inleiding

In Nederland wonen ruim 3 miljoen 65-plussers. Ouderen die blijvend zijn aangewezen op 24-uurszorg of op ondersteuning in de nabijheid kunnen aanspraak maken op zorg vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz). Voor dergelijke zorg betalen zij een eigen bijdrage, waarvan de hoogte afhankelijk is van hun inkomen, vermogen en de aard van de zorg.

In de meeste gevallen betalen ontvangers van Wlz-zorg de eerste vier maanden een 'lage eigen bijdrage', om daarna permanent een 'hoge eigen bijdrage' te betalen. De maandelijks te betalen hoge eigen bijdrage kan voor AOW-gerechtigde huishoudens oplopen van circa € 700 tot circa € 2.360. Daarmee is de eigen bijdrage Wlz aanmerkelijk hoger dan de te betalen eigen bijdrage voor hulp en ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), die na de invoering van het abonnementstarief in 2019 € 17,50 per vier weken bedraagt. Het aanbod vanuit de Wmo is voor sommige (intensieve) zorgbehoevende senioren echter niet toereikend, waardoor zij zijn aangewezen op de Wlz.

Volgens Vektis Intelligence zijn er 165.000 ouderen met Wlz-zorg in 2017.¹ Het merendeel van hen woont in een zorginstelling. Het totale aantal ouderen stijgt in 2040 tot ongeveer 4,5 miljoen volgens de NZa.² Op dat moment is een kwart van de Nederlandse bevolking 65 jaar of ouder. Deze toename van het aantal senioren betekent dat steeds meer huishoudens gebruik zullen maken van Wlz-zorg en te maken krijgen met een eigen bijdrage Wlz.

Seniorenorganisaties KBO-PCOB, KNVG, NOOM, FASv en NVOG hebben daarom RegioPlan gevraagd onderzoek te doen naar (de verschillen in) de hoogte van de maandelijks te betalen eigen bijdrage Wlz in 2019 voor verschillende senioren-huishoudensprofielen. Het gevraagde onderzoek dient tevens inzicht te bieden in de gevolgen van de eigen bijdrage Wlz voor de bestedingsruimte van verschillende typen huishoudens. Hiertoe hebben we aan de hand van gegevens van het CAK de eigen bijdrage Wlz in kaart gebracht voor verschillende senioren-huishoudensprofielen in 2019, waarbij we variatie aanbrachten in, onder meer, het aantal huishoudensleden en de door hen ontvangen zorg, het inkomen en het vermogen.

Dit rapport gaat eerst in op de Wlz, de hierbij behorende regelgeving/voorwaarden en de maandelijks te betalen eigen bijdrage (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 worden de voor dit onderzoek samengestelde huishoudensprofielen beschreven. Vervolgens zetten we de door verschillende huishoudensprofielen maandelijks te betalen eigen bijdragen Wlz uiteen en gaan we in op de gevolgen voor hun bestedingsruimte. We clusteren hierbij de resultaten van de verschillende profielen naar alleenstaande huishoudens (hoofdstuk 4) en paren (hoofdstuk 5). Het concluderende hoofdstuk gaat in op de meest opvallende verschillen in de te betalen eigen bijdrage die optreden bij de verschillende huishoudensprofielen en de gevolgen hiervan voor de bestedingsruimte.

¹ Zie: <https://www.vektis.nl/uploads/Publicaties/Zorgthermometer/Zorgthermometer%20Ouderenzorg.pdf>

² Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/19/monitor-zorg-voor-ouderen-2018>

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Wet langdurige zorg (Wlz)

2

2 Wet langdurige zorg (Wlz)

Wet langdurige zorg: voor mensen die voortdurend zorg nodig hebben in de nabije omgeving

De Wet langdurige zorg (Wlz) regelt zware, intensieve zorg voor ouderen, mensen met een handicap en mensen met een psychische aandoening. Het gaat hierbij veelal om zorg met verblijf in een instelling, zoals aan verpleeg- of verzorgingshuis. Het is echter ook mogelijk om Wlz-zorg vanuit huis te krijgen (zie verderop).

De Wlz voorziet in de volgende vormen van zorg:

- verblijf in een zorginstelling. Naast specifiek benodigde verzorging behoren tot het zorgaanbod ook maaltijden, huishoudelijke hulp en uitstapjes. In bepaalde gevallen ontvangt men Wlz-zorg thuis;
- persoonlijke verzorging en verpleging, waaronder hulp bij het aankleden en wassen;
- medische zorg, zoals behandeling van een specifieke aandoening of beperking, een bezoek aan de huisarts, tandarts, fysiotherapeut of psycholoog;
- dagbesteding, bijvoorbeeld in een activiteitencentrum, of begeleid vrijwilligerswerk of sport;
- vervoer naar de plek van behandeling (bijvoorbeeld ziekenhuis, huisartsenpost, fysiotherapeut);
- hulpmiddelen, waaronder een rolstoel of medicijnen.

Indicatie CIZ benodigd voor Wlz-zorg

Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) beoordeelt of iemand in aanmerking komt voor zorg vanuit de Wlz. De Wlz is bedoeld voor personen die vanwege een ziekte of aandoening blijvend zijn aangewezen op 24 uur per dag zorg in de nabijheid of op permanent toezicht.

Om tot een indicatiebesluit te komen, voert het CIZ een objectief onderzoek uit naar de persoonlijke situatie en omgeving van de zorgbehoevende. Bij de vaststelling van de indicatie wordt tevens met de betreffende zorgbehoevende de (gewenste) vorm van de geleverde zorg besproken. In principe wordt de zorg op één van de volgende twee manieren geleverd:

1. Intramuraal: zorg in een zorginstelling;
2. Extramuraal: zorg thuis (indien de situatie het toelaat om verantwoorde en doelmatige zorg te bieden en de kosten niet hoger zijn dan bij verblijf in een instelling).

Eigen bijdrage Wlz

Voor zorg vanuit de Wlz betalen ouderen een eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage wordt berekend door het Centraal Administratie Kantoor (CAK) op basis van de volgende gegevens:

- het verzamelinkomen en de inkomstenbelasting. De eigen bijdrage Wlz voor 2019 wordt berekend aan de hand van het inkomen en vermogen van twee jaar geleden;
- grondslag sparen en beleggen: het (gezamenlijk) vermogen van de zorgbehoevende(n) minus het heffingsvrij vermogen. Het heffingsvrij vermogen voor 2017 is € 25.000 per persoon;
- leeftijd. De berekening van de eigen bijdrage is voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt anders dan voor personen jonger dan die leeftijd;
- samenstelling huishouden. Bekeken wordt of de zorgbehoevende voor de wet een partner heeft. Indien relevant, wordt de eigen bijdrage berekend aan de hand van het gezamenlijke inkomen en vermogen;
- het type zorg en (indien relevant) het aantal huishoudensleden dat zorg ontvangt. Het CAK hanteert hierbij specifieke berekeningen van de eigen bijdrage voor zorg in een instelling en voor zorg thuis (zie hieronder).

Lage en hoge eigen bijdrage

Gedurende de eerste vier maanden na ontvangst van een Wlz-indicatie betaalt men doorgaans een zogenoemde 'lage eigen bijdrage'. In 2019 komt deze lage eigen bijdrage per maand neer op minimaal € 164,20 en op maximaal € 861,80. Na deze periode stelt het CAK vast of de cliënt de lage bijdrage blijft betalen. Dit is het geval wanneer de Wlz-ontvanger:

- kosten maakt voor het levensonderhoud van zijn/haar kind of kinderen (jonger dan 27 jaar);
- in een zorginstelling woont en zijn/haar partner daarbuiten. Indien de Wlz-ontvanger een AOW voor ongehuwden heeft geldt deze regel niet;
- zorg thuis ontvangt. Ook wanneer de partner thuis zorg krijgt, blijft men de lage bijdrage betalen.

Indien de bovengenoemde situaties niet van toepassing zijn, betaalt men in principe na vier maanden een 'hoge eigen bijdrage'. De hoge bijdrage komt neer op maximaal € 2.364,80 per maand en is afhankelijk van de eerder opgesomde factoren.³

De maximaal te betalen (lage en hoge) eigen bijdragen gelden voor zowel alleenstaanden als voor paren. Paren betalen deze bedragen gezamenlijk (ieder een deel van de genoemde bedragen).

Vrijstelling eigen bijdrage mogelijk bij (zeer) laag inkomen, niet van toepassing bij een (volledig) AOW

Met een netto-inkomen van minder dan € 359,72 per maand (voor alleenstaanden) of € 580,09 per maand (voor paren/gehuwden) kan een vrijstelling voor de lage bijdrage worden aangevraagd.

Indien men na het betalen van de hoge eigen bijdrage en de basispremie voor de zorgverzekering maandelijks (netto) minder overhoudt dan € 326,28 (voor alleenstaanden) of € 507,51 (voor paren/gehuwden), dan kan een aanpassing van de eigen bijdrage worden aangevraagd. In de meeste gevallen wordt men dan vrijgesteld van de hoge eigen bijdrage.

De genoemde vrijstellingen zijn in principe alleen van toepassing op personen die geen (volledige) AOW hebben opgebouwd in Nederland (of op personen jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd met een laag inkomen). Personen met een volledig AOW betalen doorgaans de reguliere lage of hoge bijdrage (afhankelijk van de situatie en conform de Wlz).

³ Voor een gedetailleerdere beschrijving van de berekeningswijze van de eigen bijdrage, zie: <https://www.hetcak.nl/regelingen/zorg-vanuit-de-wlz>.

Huishoudensprofielen

3

3 Huishoudensprofielen

De hoogte van de eigen bijdrage Wlz is mede afhankelijk van het inkomen, vermogen, de leeftijd (AOW-gerechtigd ja/nee) en de samenstelling van het huishouden (zie hoofdstuk 2). Om de verschillen in de hoogte van de eigen bijdrage Wlz en de gevolgen hiervan voor de bestedingsruimte voor uiteenlopende situaties inzichtelijk te maken hebben we acht huishoudensprofielen samengesteld, waarvan de resultaten in tabelvorm in hoofdstuk 4 worden weergegeven. Daarnaast bespreken we één extra (afwijkend) huishoudensprofiel in de tekst van dat hoofdstuk (huishoudensprofiel 9).

In de huishoudensprofielen zijn de belangrijkste parameters die van invloed zijn op de eigen bijdrage vertegenwoordigd. Omdat de eigen bijdrage Wlz wordt berekend aan de hand van het inkomen en vermogen van twee jaar eerder, hebben we voor de berekening van de eigen bijdrage Wlz in 2019 profielen samengesteld op basis van inkomensgegevens over 2017 (afgerond op € 10).

Wanneer we vervolgens in hoofdstuk 4 de gevolgen van de eigen bijdrage Wlz voor de bestedingsruimte van de huishoudensprofielen in 2019 in kaart brengen, gaan we uit van inkomensgegevens uit 2019 (de maandelijkse AOW-uitkering in 2019 is hoger dan in 2017).

We hebben de huishoudensprofielen geclusterd naar alleenstaande huishoudens en tweepersoonshuishoudens/paren:

Alleenstaande huishoudens, ontvangers van Wlz-zorg in een instelling (gegevens 2017)

1. alleenstaande AOW-gerechtigde, zonder aanvullend pensioen (bruto verzamelinkomen: € 14.750), zonder vermogen;
2. alleenstaande AOW-gerechtigde met een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 21.950), zonder vermogen;
3. alleenstaande AOW-gerechtigde met een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 21.950), met een vermogen van € 50.000;
4. alleenstaande AOW-gerechtigde met een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 21.950), met een vermogen van € 125.000.

Tweepersoonshuishoudens, tenminste één persoon krijgt Wlz-zorg in een instelling (gegevens 2017)

5. beide huishoudensleden ontvangen Wlz-zorg in een instelling en zijn AOW-gerechtigd, zonder aanvullend pensioen (bruto verzamelinkomen € 20.380), zonder vermogen;
6. beide huishoudensleden ontvangen Wlz-zorg in een instelling en zijn AOW-gerechtigd, één persoon ontvangt een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 27.580), zonder vermogen;
7. beide huishoudensleden ontvangen Wlz-zorg in een instelling en zijn AOW-gerechtigd, één persoon ontvangt een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 27.580), gezamenlijk vermogen van € 75.000;
8. beide huishoudensleden ontvangen Wlz-zorg in een instelling en zijn AOW-gerechtigd, één persoon ontvangt een maandelijks aanvullend bruto pensioen van € 600 (bruto verzamelinkomen € 27.580), gezamenlijk vermogen van € 175.000;
9. één van de huishoudensleden ontvangt Wlz-zorg in een instelling, de andere persoon woont thuis. Beide personen zijn AOW-gerechtigd. Omdat dergelijke huishoudens geen hoge eigen bijdrage betalen laten we het inkomen en vermogen buiten beschouwing. Ook de situatie van de thuiswonende partner (wel of geen zorg) is niet van invloed op de eigen bijdrage en laten we buiten beschouwing.

Eigen bijdrage Wlz

4

4 Eigen bijdrage Wlz

4.1 Eigen bijdrage Wlz en gevolgen voor bestedingsruimte

Inzicht aan de hand van de 'Eigen bijdrage rekenhulp' van het CAK

Om de (verschillen in) hoogte van de eigen bijdrage Wlz voor de in hoofdstuk 3 beschreven huishoudensprofielen in kaart te brengen, hebben we gebruikgemaakt van de 'eigen bijdrage rekenhulp'⁴ van het CAK. Met deze tool kunnen zorgbehoevenden hun maandelijks te betalen eigen bijdrage Wlz berekenen. Hiervoor dienen zij, onder meer, hun persoonsgegevens (o.a. geboortedatum zorgbehoevende, partner ja of nee), inkomen, inkomstenbelasting, de grondslag sparen en beleggen⁵ en het type zorg in te vullen. Voor tweepersoonshuishoudens dienen de genoemde gegevens voor beide huishoudensleden te worden ingevuld. Tevens vraagt de rekenhulp om de situatie van de partner (wel of geen zorg, wel of niet thuiswonend).

Eigen bijdrage Wlz in 2019, voor alleenstaande huishoudens en paren van AOW-gerechtigde leeftijd

De eigen bijdrage in 2019 wordt berekend aan de hand van het verzamelinkomen en vermogen in 2017.⁶ De 'eigen bijdrage rekenhulp' vraagt tevens om de inkomstenbelasting van twee jaar eerder (zie hierboven). We hebben dit voor de verschillende huishoudensprofielen berekend aan de hand van door de Belastingdienst beschikbaar gestelde informatie ten aanzien van belasting over inkomen uit werk en wonen (box 1)⁷ en vermogen (box 3).⁸ De door ons gehanteerde profielen hebben geen inkomsten uit aanmerkelijke belangen (zoals dividend of verkoopwinst op aandelen; box 2).

Inzicht in (verschillen in) inkomen en bestedingsruimte in 2019, na betaling eigen bijdrage Wlz

Voor de verschillende huishoudensprofielen geven we steeds inzicht in het bruto inkomen (bestaande uit AOW en eventueel aanvullend pensioen) en het netto inkomen (na aftrek van Inkomstenbelasting en bijdrage zorgverzekeringswet) in 2019 (tabellen 1a en 2a in respectievelijk paragrafen 4.2 en 4.3).

Vervolgens geven we de bestedingsruimte weer die overblijft nadat de verschillende huishoudensprofielen de bij het profiel passende eigen bijdrage Wlz⁹ hebben betaald (tabellen 1b en 2b in de volgende paragrafen). We verrekenen in de bestedingsruimte tevens de maandelijks te betalen nominale zorgpremie en (indien relevant) de zorgtoeslag in 2019.¹⁰ Voor de huishoudensprofielen met aanvullend pensioen en eventueel vermogen lichten we tevens steeds het verschil in bestedingsruimte uit met de profielen zonder aanvullend pensioen en vermogen.

Opgemerkt moet worden dat in de door ons berekende bestedingsruimte geen persoonlijke toeslagen, anders dan zorgtoeslag, of andere persoonlijke lasten (zoals een aanvullende premie ziektekostenverzekering) zijn verwerkt. Het totaalplaatje van de bestedingsruimte per profiel kan op individueel niveau dus afwijken van onze berekeningen.

Inzicht bestedingsruimte op lange termijn aan de hand van de hoge eigen bijdrage

Omdat we inzicht willen bieden in de verschillen in bestedingsruimte op lange termijn, geven we in de volgende paragrafen steeds de 'hoge eigen bijdrage' weer. Dat is de eigen bijdrage die de door ons samengestelde huishoudensprofielen in principe blijvend moeten betalen nadat ze vier maanden Wlz-zorg hebben ontvangen.

⁴ <https://www.hetcak.nl/zelf-regelen/eigen-bijdrage-rekenhulp>

⁵ De grondslag sparen en beleggen is de waarde van het vermogen op 1 januari van het jaar van aangifte, minus het heffingsvrij vermogen. Alleen over deze grondslag betaalt men belasting. In 2017 bedraagt het heffingsvrij vermogen € 25.000 per persoon (benodigd om de eigen bijdrage Wlz in 2019 te berekenen) en in 2019 € 30.360 per persoon (benodigd om de gevolgen voor de bestedingsruimte in 2019 te berekenen).

⁶ Voor AOW-bedragen uit 2017, zie: https://www.svb.nl/int/nl/aow/hoogte_aow/bedragen/historie/aow_bedragen_januari_2017.jsp

⁷ https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privé/inkomstenbelasting/heffingskortingen_boxen_tarieven/boxen_en_tarieven/overzicht_tarieven_en_schijven/u-hebt-voor-2017-de-aow-leeftijd-bereikt

⁸ https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privé/vermogen_en_aanmerkelijk_belang/vermogen/belasting_betalen_over_uw_vermogen/grondslag_sparen_en_beleggen/berekenen_belasting_over_uw_inkomsten_uit_vermogen_vanaf_2017/berekenen_belasting_over_uw_inkomsten_uit_vermogen_vanaf_2017

⁹ Overigens vermeldt de CAK website dat de daadwerkelijk te betalen eigen bijdrage kan afwijken van de door de rekenhulp weergegeven uitkomst.

¹⁰ Hierbij zijn we uitgegaan van de hoogte van de nominale zorgpremie in 2019 en de zorgtoeslag waarop huishoudens met een AOW-uitkering (al dan niet met aanvullend pensioen en/of vermogen) in 2019 aanspraak kunnen maken.

4.2 AOW-gerechtigde alleenstaanden met Wlz-zorg

Alleenstaande AOW-gerechtigden zonder aanvullend pensioen en vermogen hebben in 2019 een netto-inkomen van ongeveer € 1.220 per maand (tabel 1a). Het netto-inkomen van huishoudens met een bruto aanvullend pensioen van € 600 per maand (zonder vermogen) is bijna 40 procent hoger dan dat van huishoudens met enkel AOW. Wanneer de alleenstaande huishoudensprofielen meer vermogen hebben dan het heffingsvrije deel (> € 30.360 in 2019) gaan zij hierover belasting betalen en drukt dit op het netto-inkomen. Het netto-inkomen van de in de onderstaande tabel weergegeven huishoudens met vermogen blijft echter hoger dan dat van huishoudens zonder aanvullend pensioen.

Huishoudens met aanvullend pensioen die geen Wlz-zorg ontvangen, hebben in principe dus netto meer te besteden dan huishoudens met enkel AOW.

Tabel 1a Bruto-inkomsten alleenstaande AOW-gerechtigden, inkomstenbelasting en bijdrage Zvw en netto-inkomsten in 2019, naar huishoudensprofiel, per maand en in euro's (afronding op € 10)

Huishoudensprofiel	AOW (bruto)	Aanvullend pensioen (bruto)	IB en Zvw*	Inkomen (netto)**
1: geen aanvullend pensioen en vermogen	1.300	-	70	1.220
2: aanvullend pensioen, geen vermogen	1.300	600	200	1.700
3: aanvullend pensioen en vermogen (€ 50.000)	1.300	600	210	1.690
4: aanvullend pensioen en vermogen (€ 125.000)	1.300	600	260	1.640

* Inkomstenbelasting en bijdrage Zorgverzekeringswet (inclusief vermogensrendementsheffing; uitgaand van een optimale vermogensverdeling)

** Maandelijks bedrag inclusief vakantiegeld en inkomensondersteuning AOW

De hoge eigen bijdrage Wlz voor alleenstaande AOW-gerechtigden zonder aanvullend pensioen en vermogen bedraagt maandelijks zo'n € 730 in 2019. Deze huishoudens houden van hun netto-inkomen ongeveer € 480 per maand over na aftrek van de maandelijks te betalen hoge eigen bijdrage Wlz en de zorgpremie (rekening houdend met een zorgtoeslag; tabel 1b).

De kosten van het verblijf in de (zorg)instelling, van de specifiek benodigde zorg en van bijvoorbeeld maaltijden zijn dan (grotendeels) gedekt (zie ook hoofdstuk 2). Overige uitgaven (denk bijvoorbeeld o.a. aan kleding, hobby's, geschenken voor familie/vrienden) dienen zij echter zelf te bekostigen.

Uit een meldactie van Ieder(in) bleek daarnaast dat zorginstellingen in bepaalde gevallen extra kosten rekenen voor bijvoorbeeld wassen, vervoer, ondersteuning bij financiële zaken of begeleiding. Een recreatief uitje, fruit of een koekje bij de thee, worden volgens Ieder(in) soms eveneens gezien als extra en kunnen apart in rekening worden gebracht.¹¹

Naarmate huishoudens hogere inkomsten hebben en eventueel over vermogen beschikken gaan zij een hogere eigen bijdrage betalen. Zo betalen alleenstaanden met een aanvullend pensioen van € 600 per maand (bruto) en een vermogen van € 50.000 (huishoudensprofiel 3) na vier maanden Wlz maandelijks bijna € 400 meer aan hoge eigen bijdrage dan huishoudens met enkel AOW (profiel 1; zie tabel 1b).

De maandelijks bestedingsruimte van huishoudensprofiel 4 (met een vermogen van € 125.000; alleenstaanden ontvangen dan geen zorgtoeslag) is na betaling van de hoge eigen bijdrage Wlz en de zorgpremie lager dan dat van huishoudensprofiel 1 (bijna € 90 minder te besteden).

Beschikking over een dergelijk vermogen zou denkbaar zijn wanneer huishoudensprofiel 4 bijvoorbeeld zijn/haar huis heeft verkocht omdat een permanente opname in een zorginstelling noodzakelijk is. Indien dit huishoudensprofiel minder eigen bijdrage wil betalen, dan is verlaging van het vermogen (bijvoorbeeld door spaargeld uit te geven, of eventueel door schenkingen aan kinderen/familie) in principe de enige optie.

¹¹ https://iederin.nl/downloads/dl.php?!=1273_Rapportage_Meldactie_Stapeling_Zorgkosten.pdf

Tabel 1b Hoge eigen bijdrage Wlz alleenstaande AOW-gerechtigden, zorgpremie en -toeslag in 2019, bestedingsruimte na betaling eigen bijdrage en zorgpremie en verschil in bestedingsruimte met huishoudens zonder aanvullend pensioen en vermogen, per maand en in euro's (afroning op € 10)

Huishoudensprofiel	Eigen bijdrage Wlz	Zorgpremie*	Zorgtoeslag	bestedingsruimte**	Vershil bestedingsruimte met huishouden 1
1: geen aanvullend pensioen en vermogen	730	120	100	480	-
2: aanvullend pensioen, geen vermogen	1.060	120	80	600	130
3: aanvullend pensioen en vermogen (€ 50.000)	1.130	120	80	530	50
4: aanvullend pensioen en vermogen (€ 125.000)	1.130	120	-	390	-90

* Nominale zorgpremie in 2019

** Na betaling eigen bijdrage Wlz en zorgpremie (rekening houdend met zorgtoeslag)

4.3 AOW-gerechtigde paren met Wlz-zorg

Het netto-inkomen van AOW-gerechtigde paren, waarvan één persoon een bruto aanvullend pensioen van € 600 per maand heeft (zonder vermogen) is ruim 30 procent hoger dan dat van een tweepersoons-huishouden met enkel AOW. Ook voor AOW-gerechtigde paren met een aanvullend pensioen geldt dat zij in principe netto meer te besteden hebben dan huishoudens met enkel AOW, indien zij geen Wlz-zorg zouden ontvangen (tabel 2a).

Tabel 2a Bruto-inkomsten AOW-gerechtigde paren, inkomstenbelasting en bijdrage Zvw en netto-inkomsten in 2019, naar huishoudensprofiel, per maand en in euro's (afroning op € 10)

Huishoudensprofiel	AOW (bruto)	Aanvullend pensioen (bruto)	IB en Zvw*	Inkomen (netto)**
5: geen aanvullend pensioen en vermogen, beiden in zorginstelling	1.790	-	100	1.690
6: 1 persoon met aanvullend pensioen, geen vermogen, beiden in zorginstelling	1.790	600	180	2.210
7: 1 persoon met aanvullend pensioen, gezamenlijk vermogen (€ 75.000), beiden in zorginstelling	1.790	600	180	2.200
8: 1 persoon met aanvullend pensioen, gezamenlijk vermogen (€ 175.000), beiden in zorginstelling	1.790	600	230	2.160

* Inkomstenbelasting en bijdrage zorgverzekeringswet (inclusief vermogensrendementsheffing; uitgaand van een optimale vermogensverdeling)

** Maandelijks bedrag inclusief vakantiegeld en inkomensondersteuning AOW

Een AOW-gerechtigd tweepersoonshuishouden, zonder pensioen en vermogen en beiden in een zorginstelling, houdt per maand bijna € 770 over van hun netto-inkomen na aftrek van de gezamenlijke eigen bijdrage Wlz en de zorgpremie (rekening houdend met zorgtoeslag). Dit komt neer op ongeveer € 380 per persoon. Naarmate het inkomen stijgt, wordt ook de hoge eigen bijdrage verhoogd (zie tabel 2b).

AOW-gerechtigde paren, waarvan één persoon over een maandelijks pensioen beschikt van bruto € 600 (zonder vermogen), hebben, na aftrek van de hoge eigen bijdrage Wlz en de zorgpremie (rekening houdend met zorgtoeslag), ongeveer € 100 meer per maand te besteden dan paren met enkel AOW. AOW-gerechtigde huishoudens met een vergelijkbaar pensioen en een gezamenlijk vermogen van € 175.000 (bijvoorbeeld als gevolg van een huisverkoop) hebben maandelijks ongeveer € 60 minder te besteden dan paren zonder aanvullend pensioen en vermogen.

Overigens is de hoge eigen bijdrage Wlz voor paren met een aanvullend brutopensioen van € 600 per maand en een vermogen van € 75.000 lager dan die voor vergelijkbare paren zonder vermogen, als

gevolg van de door het CAK gehanteerde regels ten aanzien van het bijdrageplichtige inkomen en de bijtelling over het vermogen.¹² Naarmate het vermogen verder stijgt tot € 175.000 neemt de eigen bijdrage toe en krimpt de bestedingsruimte (zie tabel 2b).

Tabel 2b Hoge eigen bijdrage (gezamenlijk) Wlz AOW-gerechtigde paren in 2019, bestedingsruimte na betaling eigen bijdrage en zorgpremie en verschil in bestedingsruimte met huishoudens zonder aanvullend pensioen en vermogen, per maand en in euro's (afrondding op € 10)

Huishoudensprofiel	Eigen bijdrage Wlz	Zorgpremie*	Zorgtoeslag	bestedingsruimte**	Vershil bestedingsruimte met huishouden 5
5: geen aanvullend pensioen en vermogen, beiden in zorginstelling	870	240	190	770	-
6: 1 persoon met aanvullend pensioen, geen vermogen, beiden in zorginstelling	1.210	240	110	870	100
7: 1 persoon met aanvullend pensioen, gezamenlijk vermogen (€ 75.000), beiden in zorginstelling	1.110	240	110	960	190
8: 1 persoon met aanvullend pensioen, gezamenlijk vermogen (€ 175.000), beiden in zorginstelling	1.210	240	-	710	-60

* Nominale zorgpremie in 2019

** Na betaling eigen bijdrage Wlz en zorgpremie (rekening houdend met zorgtoeslag)

Hoewel de eigen bijdrage Wlz per persoon voor de paren in de bovenstaande tabel lager uitvalt dan die voor de in tabel 1b weergegeven alleenstaanden, hebben de in dit hoofdstuk opgenomen AOW-gerechtigde paren zonder vermogen minder bestedingsruimte per persoon dan de opgenomen alleenstaande huishoudens met hetzelfde inkomen, zonder vermogen.¹³ Daar staat tegenover dat paren bij bepaalde gezamenlijke uitgaven (denk bijvoorbeeld aan de gezamenlijke aanschaf van een tv, of een laptop, of vervoerskosten) kunnen profiteren van schaalvoordelen. De bestedingsruimte per persoon van huishoudensprofielen 7 en 8 is eveneens lager dan die van de alleenstaande profielen met vermogen (profielen 3 en 4).

Lage eigen bijdrage indien één huishoudenslid thuis woont, maar dan doorgaans wel dubbele lasten

Tot slot betalen AOW-gerechtigde paren waarvan één persoon in een zorginstelling woont en de ander thuis (ongeacht of deze persoon zorg ontvang of niet) een lage eigen bijdrage Wlz (niet in tabel 2b opgenomen). Dergelijke huishoudens hebben in de meeste gevallen echter dubbele (vaste) lasten: de lage eigen bijdrage Wlz voor de persoon in de zorginstelling en doorlopende lasten van de persoon die nog thuis woont (waaronder in de meeste gevallen ook huisvestingslasten). Voor beiden een AOW-uitkering voor alleenstaanden aanvragen en zo het inkomen verhogen is een optie, maar dat betekent wel dat de eigen bijdrage per persoon hoger wordt en zorgtoeslag mogelijk vervalt. Ook van dergelijke huishoudens kan de bestedingsruimte dus onder druk komen te staan.

¹² Het bijdrageplichtige inkomen van deze huishoudens is, als gevolg van de over het vermogen betaalde belasting, lager dan dat van huishoudens zonder vermogen. De korting die dit oplevert op de eigen bijdrage weegt zwaarder dan de bijtelling van 4 procent over het vermogen.

¹³ De bestedingsruimte per persoon van huishoudensprofiel 5 is lager dan die van huishoudensprofiel 1 en de bestedingsruimte per persoon van huishoudensprofiel 6 is lager dan die van huishoudensprofiel 2.

Conclusie

5

5 Conclusie

Seniorenorganisaties KBO-PCOB, KNVG, NOOM, NVOG en FASv hebben RegioPlan gevraagd om onderzoek te doen naar de verschillen in de hoogte van de eigen bijdrage die senioren moeten betalen voor zorg vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) en de gevolgen hiervan voor hun bestedingsruimte. De eigen bijdrage Wlz is mede afhankelijk van het inkomen, het vermogen, de huishoudensamenstelling en het type zorg. De eerste vier maanden betaalt men een 'lage eigen bijdrage' voor Wlz-zorg. Wanneer senioren daarna in een zorginstelling blijven wonen, gaan zij doorgaans een blijvend 'hoge bijdrage' betalen. Omdat dit onderzoek als doel heeft om de financiële gevolgen voor senioren op lange termijn in kaart te brengen hebben we ons gericht op de hoge eigen bijdrage Wlz. Hiertoe hebben we negen verschillende AOW-gerechtigde huishoudensprofielen samengesteld, waarbij we variatie aanbrachten in het inkomen (AOW, al dan niet met aanvullend pensioen), het vermogen en het type huishouden (alleenstaand versus paar). Het invullen van de huishoudenskenmerken in de 'Eigen bijdrage rekenhulp' van het CAK leverde de maandelijkse (hoge) eigen bijdrage van de verschillende huishoudens op. We hebben de resultaten geclusterd naar alleenstaande en tweepersoonshuishoudens.

Hoge eigen bijdrage alleenstaande AOW-gerechtigde maandelijks meer dan € 700

Alleenstaande senioren zonder aanvullend pensioen en vermogen (netto-inkomen: € 1.220) die na vier maanden blijvend zorg ontvangen in een zorginstelling betalen in de meeste gevallen een eigen bijdrage van bijna € 730 per maand. De maandelijks resterende bestedingsruimte (rekening houdend met de te betalen zorgpremie en ontvangen zorgtoeslag) bedraagt dan ongeveer € 480. Daarmee zijn de kosten van hun verblijf in de instelling over het algemeen nog niet volledig gedekt. Zo bleek uit een meldactie van leder(in) dat zorginstellingen in bepaalde gevallen extra kosten rekenen voor bijvoorbeeld wassen, vervoer, ondersteuning bij financiële zaken of begeleiding. Een uitje, fruit of een koekje bij de thee, worden soms eveneens gezien als extra en worden in bepaalde gevallen apart in rekening gebracht.

Senioren betalen een lage eigen bijdrage indien zij kosten hebben aan de opvoeding van hun kinderen (tot 27 jaar), of wanneer zij Wlz-zorg thuis ontvangen (de vaste lasten thuis lopen dan wel door). De lage eigen bijdrage komt neer op maandelijks minimaal € 164,20 en op maximaal € 861,80.

Hoge eigen bijdrage alleenstaanden maandelijks meer dan € 1.000 bij aanvullend pensioen van € 600

Voor alleenstaande senioren met een aanvullend pensioen van € 600 per maand (bruto), zonder vermogen, komt de hoge eigen bijdrage neer op ruim € 1.050 per maand. De hoge eigen bijdrage voor alleenstaande AOW-gerechtigden met een vergelijkbaar pensioen en met een vermogen van € 50.000 en € 125.000 bedraagt respectievelijk bijna € 1.130 en ruim € 1.130 per maand. Het laatstgenoemde huishouden met vermogen heeft na betaling van de eigen bijdrage Wlz en zorgpremie (bij een dergelijk vermogen ontvangen alleenstaanden geen zorgtoeslag) maandelijks bijna € 90 minder te besteden dan huishoudens zonder aanvullend pensioen en vermogen.

Maandelijks eigen bijdrage AOW-gerechtigd paar (beiden in zorginstelling) tenminste € 850

Indien beide senioren in een zorginstelling verblijven, betaalt een AOW-gerechtigd paar zonder aanvullend pensioen en vermogen in totaal een hoge eigen bijdrage van ongeveer € 870 per maand. Daarmee zijn hun Wlz-kosten per persoon lager dan die van alleenstaanden met enkel AOW, maar hebben zij per persoon wel minder te besteden na betaling van de eigen bijdrage. Indien één van de huishoudensleden thuis woont (ongeacht of hij/zij zorg ontvangt) betalen ze de lage eigen bijdrage. Dergelijke huishoudens hebben echter dubbele lasten: van de persoon in de zorginstelling én van de persoon thuis.

Wanneer één persoon van een tweepersoonshuishouden (beiden verblijven in een instelling) over een maandelijks pensioen beschikt van bruto € 600 (zonder vermogen), komt de eigen bijdrage in totaal neer op € 1.210 per maand. Dit paar heeft dan ongeveer € 100 meer per maand meer te besteden dan paren met enkel AOW. Indien het paar met aanvullend pensioen tevens over een vermogen beschikt van € 175.000, dan is de maandelijks bestedingsruimte € 60 lager dan dat van paren met enkel AOW.

Fors verschil hoogte eigen bijdrage Wlz en Wmo

Het verschil tussen de eigen bijdrage Wlz en Wmo is wezenlijk. Ook de maandelijkse lage eigen bijdrage Wlz, die senioren in de meeste gevallen de eerste vier maanden betalen wanneer zij Wlz-zorg ontvangen, is ten minste negen keer hoger dan de eigen bijdrage Wmo. Senioren waarvoor het aanbod aan hulp en ondersteuning vanuit de Wmo (dat tevens per gemeente kan verschillen) niet toereikend is zijn echter aangewezen op de Wlz.

Afname vermogen vaak enige optie tot verlaging bijdrage

De hoge eigen bijdrage blijft verder toenemen naarmate huishoudens hogere inkomsten hebben en eventueel over vermogen beschikken tot maximaal € 2.364,80 per maand (zowel voor alleenstaanden als paren). Beschikking over vermogen is denkbaar wanneer de huishoudens bijvoorbeeld permanent in een zorginstelling verblijven en daarom hun huis hebben verkocht. Indien zij minder eigen bijdrage willen betalen, dan is verlaging van het vermogen (bijvoorbeeld door spaargeld uit te geven, of eventueel door schenkingen aan kinderen/familie) in veel gevallen de enige optie.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

RegioPlan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl